

„Big Bang”, czyli podejście ośmiu procent – więcej zasobów i większe zdolności dla europejskiej gospodarki i obronności

By **Ismail Abdi, Andrea Dugo, Fredrik Erixon** and **Lauri Tähinen**

EXECUTIVE SUMMARY

Europa stała się regionem o słabych wynikach gospodarczych i ograniczonych zdolnościach militarnych. Jej udział w światowej gospodarce gwałtownie maleje, a region z trudem nadąża za gospodarkami, które aktywnie inwestują w nowoczesne technologie. Liderzy krajów Unii Europejskiej od lat podkreślają znaczenie zwiększania wydatków na badania i rozwój (B+R) oraz tworzenia lepszych warunków dla innowacyjnych przedsiębiorstw. Jednak efekty pozostawiają wiele do życzenia. Udział wydatków na B+R w PKB wciąż pozostaje na niskim poziomie, a zarówno inwestycje krajowe, jak i bezpośrednie inwestycje zagraniczne (BIZ) spadły w ostatnich latach. Wskaźniki powstawania i rozwoju nowych firm również są ograniczone, częściowo z powodu nadmiernych regulacji. Produktywność przedsiębiorstw wykazuje wieloletnią tendencję spadkową, a UE coraz bardziej odstaje od światowych liderów.

Na szczęście Europa zaczyna budzić się ze strategicznego marazmu. Wydatki na obronność rosną szybciej niż w poprzednich dekadach, a niektóre kraje, takie jak Polska, stają się istotnymi graczami na arenie militarnej. Mimo to potencjał wojskowy Europy pozostaje niewystarczający. Region musi nie tylko odbudować podstawowe zdolności w zakresie obrony konwencjonalnej, ale także zainwestować znaczne środki w ich modernizację. Pomimo że Rosja prowadzi wojnę przeciwko Ukrainie, szybko odbudowuje swoje zdolności militarne. Dodatkowo jest wspierana przez kraje dążące do podważenia resztek liberalnego porządku światowego. Chociaż wielu europejskich członków NATO osiąga obecnie 2-procentowy cel wydatków na obronność, muszą oni znacząco zwiększyć te nakłady, aby zagwarantować bezpieczeństwo swoje i swoich interesów.

Europa stoi przed kluczowym momentem, a jej przywódcy muszą zaakceptować konieczność strategicznych zmian i konsekwentnie je realizować. Unia Europejska potrzebuje znacznego zwiększenia nakładów na badania i rozwój oraz poprawy zdolności obronnych. Obecne wydatki na B+R są znacznie niższe niż w regionach, do których aspiruje Europa, co osłabia jej długoterminowy potencjał wzrostu gospodarczego. Po dekadach ograniczonych inwestycji w obronność kraje Unii muszą znacząco zwiększyć budżet wojskowy, by zapewnić sobie bezpieczeństwo oraz stabilność globalnego porządku, który gwarantował jej dotychczasowy dobrobyt. Nadszedł czas, by porzucić obawy o nadmierne zaangażowanie i zwiększone wydatki – stopniowe i

niewystarczające działania prowadzą donikąd. Takie podejście jest dla Unii samobójcze. Aby mieć realny wpływ na przyszłość, Europa potrzebuje dziś prawdziwego Big Bang.

Ile Europa powinna wydawać na badania i rozwój oraz obronność? Podstawowa zasada jest prosta: wydatki na badania i rozwój powinny osiągnąć poziom oraz mieć charakter, który pozwoli Europie znaleźć się w czołówce globalnego postępu technologicznego. Oprócz odpowiednich nakładów publicznych wymaga to także silnego zaangażowania sektora prywatnego, który musi odgrywać rolę lidera w kluczowych obszarach innowacji. W sferze wojskowej rządy powinny przeznaczać tyle środków, ile jest konieczne do skutecznej obrony terytorium, wspierania sojuszników oraz zapobiegania konfliktom – odstraszać potencjalnych agresorów i przeciwdziałając oportunistycznym działaniom. Obecnie Europa jest daleka od sprostania temu wyzwaniu. Nie tylko przeznacza na te cele niewystarczające środki, ale także tkwi w polityce stopniowych zmian, która nie nadąża za narastającymi wyzwaniami. W takim tempie problemy, które próbujemy rozwiązać, będą się jedynie pogłębiać.

Dlatego też nazywamy nasz Big Bang „podejściem ośmiu procent”. Wspólne zasoby Europy na badania i rozwój oraz obronność powinny wynosić 8% PKB. Odpowiednia alokacja środków oznacza równy podział – 4% PKB na badania i rozwój oraz 4% PKB na obronność. W ujęciu nominalnym dla dzisiejszej Unii Europejskiej oznacza to 720 miliardów euro na badania i rozwój oraz 720 miliardów euro na obronność. Dla porównania, według danych z 2023 r., rzeczywiste wydatki wynoszą 405 miliardów euro na badania i rozwój oraz 340 miliardów euro na obronność. Aby osiągnąć 8-procentowy Big Bang, kraje UE muszą zwiększyć nakłady o 695 miliardów euro – w tym 315 miliardów euro na badania i rozwój oraz 380 miliardów euro na obronność.

Europa musi również zbudować potencjał, który pozwoli jej realnie wpływać na sytuację i wyniki regionalne oraz globalne. Nowe zasoby otwierają drogę do nowych możliwości, ale aby osiągnąć zamierzone cele, muszą zostać wsparte szeregiem dodatkowych inicjatyw. Kluczowe działania obejmują poprawę konkurencyjności unijnego przemysłu obronnego oraz odejście od przestarzałego modelu narodowych czempionów, który doprowadził do rozdrobnienia sektora i utrzymywania małych, nieefektywnych firm. Ponadto, w obliczu rosnącej roli nauki o danych i nowoczesnych technologii cywilnych na polu bitwy, Bruksela i inne stolicy UE muszą stworzyć sprzyjające warunki dla innowacji i technologicznych eksperymentów.

Jednak zagrożenia dla liberalnego porządku, z którego Europa czerpała korzyści, mają charakter globalny. Dlatego musi ona oprzeć się pokusie przyjęcia mentalności „Twierdzy Europa” – ograniczania zasobów wyłącznie do własnej obrony lub, co gorsza, do ochrony pojedynczych państw członkowskich. Kluczowe znaczenie ma budowanie silniejszych sojuszy i partnerstw z innymi krajami oraz regionami. Obejmuje to znalezienie nowej równowagi między konkurencją a współpracą ze Stanami Zjednoczonymi w różnych obszarach. Jednak samo skuteczne zarządzanie relacjami transatlantyckimi nie wystarczy. Nowa strategia międzynarodowa musi obejmować pogłębienie współpracy z innymi częściami świata, a w szczególności z regionem Indo-Pacyfiku.